

141. Win-win voor boeren en natuurorganisaties

Voor veel biologische melkveebedrijven zijn natuurgronden een belangrijke bron van ruwvoer. Zowel de productiviteit als kwaliteit van dit ruwvoer kan sterk verbeteren als er op deze natuurgronden grasklaver zou groeien. Meer en meer blijkt de teelt van grasklaver op natuurgronden een win-win situatie te kunnen opleveren voor veehouders en natuurorganisaties. In het volgende worden 3 motieven geschetst voor natuurorganisaties om meer gebruik te maken van grasklaver op natuurgronden.

1) Versnelde verschraling

Een hoge fosfaattoestand in de bodem werkt belemmerend op de ontwikkeling van vegetatie natuurdoeltypes. Daarnaast lekt bij een hoge bemestingstoestand, fosfaat naar het oppervlaktewater, wat een negatief effect heeft op natuurontwikkeling in poelen, vennen en sloten. Juist ex-landbouwgronden met de bestemming natuur hebben vaak een te hoge fosfaattoestand voor vegetatiedoeltypes van natuurorganisaties. Het huidige verschrulingsbeheer van veel natuurorganisaties leidt op korte termijn tot verschraling van stikstof en kali. Hierdoor valt de productie weg waardoor de verschraling van fosfaat achterwege blijft. Door grasklaver in te zaaien op ex-landbouwgronden wordt door stikstofbinding van klaver de productie op peil gehouden waardoor er een versnelde afvoer van fosfaat plaatsvindt (zie tabel 1). Om grasklaver productief te houden moet met name de kalitoestand in de gaten worden gehouden. Bij enkel maaien op zandgrond kan kali binnen 1 jaar beperkend worden voor de groei van klaver. In zulke gebieden moet voor een versnelde verschraling van fosfaat gekozen worden voor grasklaverteelt met kalibemesting.

Tabel 1: Fosfaatverschraling in natuurgebieden met en zonder fosfaat op jaarbasis

	Droge stof opbrengst ton/ha	Fosfaatafvoer kg P ₂ O ₅ /ha
Gras zonder klaver en kalibemesting	4,1 t ds/ha	48 kg/ha
Gras met klaver en kalibemesting	12,2 t ds/ha	112 kg/ha

2) Productie van wormen, voedsel voor weidevogels en andere fauna

Verschrulingsbeheer heeft vaak een negatief effect op de kwantiteit van het bodemleven. Zowel van binnen- als buitenlands onderzoek is bekend dat grasklaver een positief effect heeft op het aantal en biomassa van wormen. In een proef op Aver Heino had gras gemiddeld 417 wormen per m² en grasklaver 610 wormen per m². Wormen dienen als voedsel voor weidevogels en andere fauna zoals dassen.

3) Voedsel voor ganzen

Ervaringen van veehouders geven aan dat ganzen graag grasklaver hebben. Dit wordt bevestigd door buitenlands onderzoek waarin rotganzen en sneeuwganzen witte klaver prefereren boven gras. Ook onderzoek in Nederland langs de IJssel laat duidelijk zien dat grauwe gazen liever grazen op grasklaver en puur klaver in vergelijking tot bemest en onbemest gras (Liere e.a., 2004). Nu zit je er als biologische melkveehouder niet op te wachten dat ganzen al je grasklaver opkomen eten. Aan de andere kant kan dit juist voor natuurorganisaties een reden zijn om grasklaver in natuurgebieden in te zaaien om landbouwgebieden te ontlasten. Bijvoorbeeld in het rivierengebied waar veel ganzen zowel 's winters als zomers verblijven zouden natuurgebieden in de uiterwaarden met grasklaver de ganzen uit achterliggende polders kunnen houden.

Nick van Eekeren
 n.vaneekeren@louisbolk.nl